

[Vysvětlování vyššího z nižšího a naopak]

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[1998](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[1998](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 11. 9. 1998
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 11. 9. 1998

[Vysvětlování vyššího z nižšího a naopak]

Elementárně závažná je otázka, proč by měl např. vědecký zájem o vysvětlování vyššího z nižšího mít přednost před opačně zaměřeným objasňováním chování nižšího na základě poukazu k vyššímu (na to významně upozornil zvláště ve své poslední knížce Emanuel Rádl). Když si jednou tuhle otázku vůbec připustíme, otevírá se cesta k hlubšímu porozumění povahy toho „vyššího“ ve vztahu k „nižšímu“: nižší je (nebo není) vnímavé vůči vyššímu, aniž bylo nutno ono „vyšší“ chápat jako nějakou „danost“ (jak tomu je např. u Aristotela). Až dosud se „reakce“ chápala jako odpověď na „podnět“, který lze zjistit, popsat a co do „výsledku“ (či „následku“) opakovaně přezkoušet. Naproti tomu vnímavost nižšího vůči vyššímu nevede k žádné „zákonitosti“, ale pokud vůbec k čemu, tedy k „novosti“, tj. k něčemu, co tu nebývá či nebývalo, eventuelně vůbec až dosud nikdy nebylo.

(Praha, 980911-2.)